

Hva skjer med pengene i Bergen?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Bergens økonomi fant. Og Bergen har en dramatisk historie: en storby som på **ett år** snudde et stort underskudd til overskudd — men måtte kutte for nesten en milliard for å klare det.

–715 mill.

så langt under stupte kommunens drift i bunnåret. Bergen brukte mye mer enn den tjente

+163 mill.

men allerede året etter var driften i pluss igjen. En rask snuoperasjon

~800 mill.

så mye måtte kuttes for å klare snuoperasjonen. Det kom av kutt, ikke av at kommunen tjente mer

Tenk på kommunen som en husholdning: Bergen er en stor familie — nesten 294 000 mennesker. For et par år siden brukte familien plutselig langt mer enn den tjente, og måtte tære på sparekontoen for å få endene til å møtes. Da tok familien grep: den kuttet i utgiftene for nesten en milliard kroner — la planer på vent, ansatte færre, kjøpte billigere. På ett år var hverdagsøkonomien i balanse igjen. Men sparekontoen er nå tynnere enn før, og familien bor i en by der noen nabolag har det mye tøffere enn andre. Det er omtrent det som skjer i Bergen nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Bergen bruker mer enn forventet på de tunge sosiale tjenestene

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Bergens faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Sosialhjelp m.m.	424 mill. mer	Bergens klart største «dyre punkt» — og det vokser. Les neste side
Barnevern	143 mill. mer	Mye mer enn forventet — henger sammen med utsatte bydeler
Eldreomsorg og hjemmetjenester	105 mill. mer	Mer enn forventet — politisk satset på eldre, og høyt sykefravær
Barnehage	6 mill. mer	Omtrent som forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	22 mill. mindre	Litt under forventet — kuttet i ledelse
Grunnskole	25 mill. mindre	Så vidt under forventet (lå litt over året før)
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	222 mill. mindre	Klart under forventet

Mønsteret: Bergen bruker mer enn forventet nettopp på de tjenestene som handler om folk som sliter — sosialhjelp, barnevern og eldreomsorg. Det er et typisk storby-mønster: i en stor by hopper fattigdom og utfordringer seg opp i enkelte nabolag, og statens regnestykke fanger ikke alltid det helt. Samtidig drives helsetjenestene og skolen nøkternt. Det store spørsmålet er sosialhjelpen — som alene koster over 400 millioner mer enn forventet.

Regnestykket viser altså en **levekårsdelt storby**: rik og fattig om hverandre, der pengene går ekstra til dem som trenger mest. Hvorfor sosialhjelpen er så mye dyrere enn forventet, forklarer vi på neste side — og det handler både om ekte fattigdom og om et bevisst politisk valg.

Hvorfor bruker Bergen 424 millioner mer enn forventet på sosialhjelp?

Dette er det største enkeltfunnet i hele analysen. Bergen bruker over 400 millioner kroner mer på sosialhjelp enn statens regnestykke sier kommunen «burde» trenge — og avstanden vokser. Det handler om to ting samtidig, og begge er viktige å forstå.

- **Ekte fattigdom — konsentrert i noen bydeler.** Bergen er en delt by. I bydelen **Årstad er nesten hvert fjerde barn fattig (24,3 %)** — rundt 1 650 barn, nesten dobbelt så mange som i 2005. I Bergenhus og Laksevåg er det også høyt, mens snittet for hele byen er 11,9 %. Når fattigdom hoper seg opp slik i enkelte nabolag, øker behovet for sosialhjelp og barnevern lokalt — og det er et helt reelt behov, selv om bysnittet ser greit ut.
- **Et bevisst politisk valg om høyere satser.** Bergen har valgt å legge sosialhjelpssatsene **høyere enn statens veiledende norm** — blant annet ekstra støtte til store barnefamilier, nettopp for å bekjempe barnefattigdom. Det er en villet prioritering fra de folkevalgte, ikke sløsing. (De siste budsjettene reverserer noe av dette igjen for voksne.)

Kort sagt: Sosialhjelpen er dyr i Bergen av to grunner som henger sammen. Den ene er ekte, konsentrert fattigdom i enkelte bydeler — det kan ikke kommunen vedta seg bort fra. Den andre er at politikerne bevisst har valgt å gi mer enn statens minstenorm. Den delen *kan* de justere med et budsjettvedtak — men da må de veie det mot målet om å redusere barnefattigdom.

Et varsko fra staten: Selv om Bergen bruker mye på sosial, har staten påvist **lovbrudd** på nettopp dette feltet to ganger: i 2023 klarte ikke kommunen å skaffe nødvendig midlertidig bolig til bostedsløse, og i 2024 ble det påvist at NAV ikke ga den økonomiske rådgivningen folk hadde krav på. Det betyr at høy pengebruk **ikke** automatisk gir god nok hjelp til dem som trenger den mest. Volumet er stort, men kvaliteten på hjelpen til de tyngste brukerne har sviktet.

Sosialhjelpen er altså ikke et tegn på sløsing, men et speil av en delt by — og av et politisk valg om å hjelpe mer enn minstenivået. Utfordringen forsvinner ikke ved å kutte; den løses ved å se menneskene bak tallene, særlig barna i de utsatte bydelene.

Snudd på ett år — men med tynnere sparekonto

–715 mill.

så dypt i minus stupte driften i bunnåret — utgiftene vokste nesten tre ganger raskere enn inntektene

+163 mill.

men allerede året etter var driften i pluss. Budsjettet for 2026 er det første i balanse

9,1 %

sparekontoen er nå tynn — den ble tappet for å dekke underskuddet. Byrådet kaller den selv «for lav»

Her er den ærlige historien om hvordan Bergen snudde økonomien — og hva det kostet.

Krisen og snuoperasjonen

For et par år siden vokste Bergens utgifter nesten tre ganger raskere enn inntektene. Driften stupte til **715 millioner i minus**, og prognosene pekte mot enda verre. Da grep kommunen inn raskt: den kuttet i utgiftene for rundt **800 millioner kroner** — færre ledere (rundt 60 administrative stillinger), strengere regler for nyansettelser, mindre innleie i eldreomsorgen, billigere bygging og mer bruk av private og frivillige. På ett år var driften i pluss igjen (+163 millioner), og budsjettet for 2026 er det første i balanse. Det viktige å forstå: snuoperasjonen kom av **kutt**, ikke av at kommunen begynte å tjene mer.

Tynn sparekonto og en del gjeld

For å dekke underskuddet måtte Bergen tære på sparekontoen («disposisjonsfondet»). Den er nå nede på 9,1 prosent av årsinntekten — og kommunens egen finansbyråd sier rett ut at fondet «er lavere enn det bør være, og med lite penger på bok er kommunen for dårlig rustet». Samtidig har kommunen en del lån (gjelden tilsvarende rundt 78 prosent av en årsinntekt). Det betyr at handlingsrommet er **stramt**: Bergen har fått orden på hverdagsøkonomien, men har lite buffer hvis noe nytt skulle gå galt.

Hva med eiendomsskatten? I motsetning til en del andre kommuner har Bergen eiendomsskatt (2,6 promille på bolig). Den ble holdt uendret gjennom krisen og er en reell inntekt som demper hvor mye kommunen må kutte. Det borgerlige byrådet har signalisert at de vil *redusere* den på sikt — så her er presset nedover, ikke oppover. Å bruke eller redusere eiendomsskatten er et politisk valg som påvirker hvor hardt kommunen må spare ellers.

Det ærlige bildet er altså verken «Bergen er i krise» eller «alt er løst». Det er en storby som har snudd en alvorlig driftskrise raskt og disiplinert — men som står på en tynn sparekonto, med en del gjeld, og med store levekårsforskjeller mellom bydelene som ikke forsvinner med et budsjettvedtak.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I bunnåret var dette 715 millioner i **minus** for Bergen — driften brukte mye mer enn den tjente. I 2025 var det snudd til pluss (1,0 % av inntekten), men det er like over det laveste anbefalte nivået.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten.

Bergen: 9,1 % — og fallende, fordi fondet ble tappet for å dekke underskuddet. Byrådet kaller det selv «for lavt».

Snuoperasjon / kutt

Da Bergen kuttet rundt 800 millioner kroner i utgifter på kort tid for å få driften i balanse: færre ledere, strengere ansettelse, mindre innleie, billigere bygging. Det snudde driften fra minus til pluss på ett år.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Bergen rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Bergen bruker mer enn forventet på sosial, barnevern og eldreomsorg.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Bergens gjeld tilsvarer rundt 78 % av en årsinntekt — en del, men ikke ekstremt, og en grunn til at handlingsrommet er stramt.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Bergen har den (2,6 promille på bolig), og den ble holdt uendret gjennom krisen. Det borgerlige byrådet vil redusere den på sikt.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Bergens egne årsmeldinger og budsjetter, statlige tilsyn fra Statsforvalteren og Helsetilsynet, og kommunerevisjonens rapporter (blant annet Deloitte gjennomgang av barnevernet i 2025). Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing — det kan være ekte behov i utsatte bydeler eller et bevisst politisk valg. Og når noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være nøktern drift. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.